

Cariësprevalentie onder Zoetermeerse schoolkinderen

Een onderzoek uitgevoerd door JGZ-artsen

Samenvatting. In een door jeugdartsen uitgevoerd onderzoek bij 10- en 11-jarige kinderen in de regio Zoetermeer bleek 72% te beschikken over 4 gave, blijvende eerste molaren. Het gebit werd uitsluitend visueel geïnspecteerd met behulp van mondspiegels.

VAN DORP CSE, VAN ROOIJEN HM, MARKVOORT A-I. Cariësprevalentie onder Zoetermeerse schoolkinderen. Een onderzoek uitgevoerd door JGZ-artsen. Ned Tijdschr Tandheelkd 1994; 101: 434-5.

C.S.E. van Dorp, adviserend tandarts
H.M. van Rooijen, T-GVO functionaris
A-I. Markvoort, T-GVO functionaris

Uit de GGD te Zoetermeer.

Trefwoorden: Epidemiologie – Cariologie – Jeugd tandzorg en -gezondheidszorg

Datum van acceptatie: 28 juni 1994.

Adres: C.S.E. van Dorp, GGD Zoetermeer, Brechtzijde 1, 2725 NR Zoetermeer.

1 Inleiding

In het verleden is in Zoetermeer jeugd tandzorg verleend door de schooltandverzorging. In 1985 heeft het Ministerie van W.V.C. bij de beschouwing van de algehele tandzorg de *jeugd tandzorg* (0- tot 19-jarigen) onder de loep genomen. Onderscheid werd gemaakt tussen:

1. Individuele tandheelkundige hulp:
 - zowel curatieve als preventieve zorg wordt gerekend tot de verantwoording van de huistandartsen en tandartsen in georganiseerd verband.
2. Collectieve tandheelkundige en preventieve zorg; te weten:
 - tandheelkundige gezondheidsvoorlichting en -opvoeding (TGVO);
 - systematische bevordering van een zo groot mogelijke deelname van de jeugd aan (jeugd)tandzorg;
 - epidemiologie;
 - afstemming en samenwerking van de gehele jeugd tandzorg, dat wil zeggen dat de individueel gerichte hulp en collectieve zorgverlening in afstemming en samenhang dienen te worden uitgevoerd.

Sedert 1985 heeft de GGD door het Ministerie van W.V.C. de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van collectieve tandheelkundige en preventieve zorg toebedeeld gekregen. Om tot uitvoering van collectieve tandheelkundige en preventieve zorg te komen is kennis van de gebitstoestand van de jeugd en kennis over het vóórkomen van risicogroepen – op regionaal niveau – noodzakelijk. Door GGD-en van diverse gemeenten is dan ook onderzoek opgezet om hieromtrent kennis te verkrijgen.

In de gemeente Zoetermeer is in 1989 besloten een onderzoek naar cariësprevalentie bij 10- en 11-jarigen op te zetten. Dit onderzoek is ingepast in het standaard periodiek geneeskundig onderzoek (PGO), uitgevoerd door jeugdartsen van de GGD Zoetermeer.

De volgende onderzoeksvragen zijn daarbij gehanteerd:

- Wat is in het algemeen de gebitstoestand van de onderzochte kinderen?
- Welke risicogroepen kunnen worden onderscheiden en welke kenmerken komen bij deze groepen vooral naar voren?
- Welke kinderen staan onder regelmatige controle van een tandarts en welke kenmerken komen bij deze kinderen vooral naar voren?
- Zijn er scholen aan te wijzen waar veel kinderen zijn met slechte gebitten?

2 Materiaal en methode

2.1 Onderzoeksopzet

Het onderzoek heeft plaatsgevonden in de schooljaren '89-'90 en '90-'91 bij alle scholen in Zoetermeer. Er zijn 2302 leerlingen van groep 7 onderzocht; zij waren op het moment van onderzoek 10 en 11 jaar oud. Dit was het volledige cohort van de Zoetermeerse populatie. Op deze wijze kon onderzoek worden gecombineerd met het standaard PGO.

Het onderzoek bestond uit een gebitsinspectie en een vragenlijst. Het onderzoek is op de GGD uitgevoerd door 7 jeugdartsen. Omdat de onderzoekers onervaren waren ten aanzien van cariësdiagnostiek, is speciale aandacht geschonken aan bijscholing. De T-GVO functionaris van de GGD heeft de voorbereiding en opzet van het onderzoek begeleid. Voor de inhoudelijke instructie en begeleiding heeft een adviserend tandarts zorg gedragen.

2.2 Gebitsonderzoek

De gebitstoestand van de leerlingen is door de jeugdarts beoordeeld met behulp van een vaste halogeen lichtbron en 2 mondspiegels, onder standaardomstandigheden. Alleen de 4 eerste blijvende molaren zijn visueel beoordeeld op gaafheid, al dan niet behandelde cariës en aanwezigheid van vullingen.

De scoremogelijkheden voor de respectievelijke gebitselementen werden gevormd door:

0 - cariësvrije voorgeschiedenis	- gaaf
1 - gerestaureerde cariës	- vulling
2 - cariës/secundaire cariës	- cariës
9 - ontbreken van element	

Cariës is hierbij gedefinieerd als onderbreking van het glazuuroppervlak met een zichtbare caviteit die gekenmerkt wordt door enige mate van verkleuring. Gebitselementen die tengevolge van trauma zijn verloren of gefractureerd zijn, zijn als ontbrekend dan wel cariësvrij – dus gaaf – gescoord. Gesaalde gebitselementen zijn eveneens als gaaf aangemerkt. Gebitselementen waarin een vulling aanwezig is, hetzij tandkleurig, hetzij zilver/zwart, zijn gescoord als vulling. Gevulde gebitselementen die tevens cariës dan wel secundaire cariës vertonen, zijn gescoord als cariës.

In de analyse van cariësprevalentie zijn uiteindelijk 2199 kinderen betrokken. Van de onderzochte leerlingen kon 5% niet in de analyse worden betrokken als gevolg van onvolledige informatie betreffende het gebitsonderzoek of de vragenlijst.

2.3 Validering

Om gestandaardiseerde onderzoeksgegevens te verkrijgen, zijn alle betrokken jeugdartsen voorafgaand aan het onderzoek getraind. Ten behoeve van een uniforme wijze van scoren werd in geval van twijfel consequent het gunstige alternatief als score genoteerd.

Het valideringsonderzoek is door een adviserend tandarts uitgevoerd. De eerste 30 leerlingen die door iedere jeugdarts zijn gescoord, zijn tevens dubbelblind door de adviserend tandarts gescoord. Dit betrof 10% van de onderzochte populatie en leverde een betrouwbaarheid van bijna 95% op.

2.4 Vragenlijst

Met behulp van een vragenlijst is getracht inzicht te verkrijgen in factoren die van invloed zijn op de mondgezondheid als zodanig. Om het beschrijven van de onderzochte groep en het onderscheiden van risicogroepen mogelijk te maken, zijn op grond van de uit de literatuur bekende positieve correlatie met mondgezondheid slechts socio-economische factoren opgenomen.¹ In de vragenlijst is naar de volgende factoren gevraagd: geboorteland van moeder en kind, opleidingsniveau van de moeder, tandartsbezoek en verzekeringswijze.

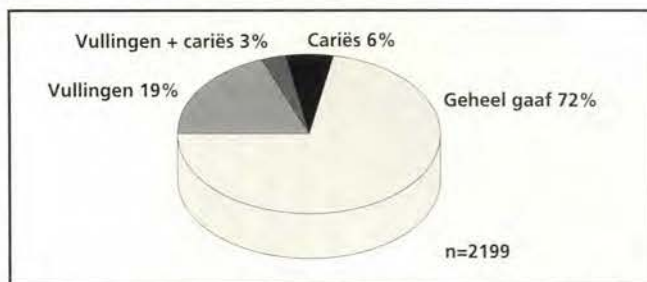
3 Resultaten

Van de kinderen bleek 72% over 4 gave eerste molaren te beschikken. Bij 19% van de kinderen werden één of meer vullingen geconstateerd. Bij 6% van de kinderen was onbehandelde cariës aanwezig en bij minder dan 3% kwam zowel de score vulling als cariës voor (afb. 1). Over het algemeen verschilden de scores van de kiezen per kwadrant weinig. Er werd geen significant onderscheid naar geslacht gevonden. Bij kinderen die buiten Nederland geboren zijn, was sprake van een licht verhoogde score voor aanwezigheid van cariës en vullingen. Bij kinderen van wie de moeder een lager opleidingsniveau had, was er een tendens (niet significant) van minder gave gebitten en waren er meer vullingen aanwezig dan bij kinderen van wie de moeder een hoger opleidingsniveau had.

Van de respondenten zei 96% regelmatig een bezoek aan de tandarts te brengen. Van de kinderen was 66% particulier verzekerd, 33% was ziekenfonds verzekerd en 1% gaf aan geen tandartskostenverzekering te hebben. Een significant verband met de gebitstoestand werd niet gevonden.

4 Discussie

Dit onderzoek naar cariësprevalentie bij 10- en 11-jarigen in Zoetermeer geeft een zeer gunstig beeld van de mondgezondheid. Het tandartsbezoek scoort hoog; 96% van de respondenten geeft aan regelmatig naar de tandarts te gaan. Men moet zich daarbij rekenschap geven van het feit dat de antwoorden ver-

Afb. 1. Percentage 10- en 11-jarigen met vullingen, vullingen en cariës, cariës en geheel gave gebitten.

moedelijk worden gekleurd door sociale wenselijkheid.² Ruim 70% van de onderzochte kinderen heeft een gaaf gebit.

Een verklaring voor de gunstige resultaten kan de methode van scoren geweest zijn, die in geval van twijfel uitgaat van het gunstige alternatief. Voorts is het onderzoek uitgevoerd door jeugdartsen door middel van visuele inspectie. Cariësvorming onder het glazuur kan voor het oog verborgen blijven, aangezien het glazuur door het tegenwoordig frequente gebruik van fluoride (in tandpasta en dergelijke) cavitatie-bestendiger is. Dat kan de resultaten eveneens in positieve zin beïnvloed hebben.^{3,4}

5 Conclusies

In antwoord op de gestelde onderzoeksvragen kan het volgende worden opgemerkt:

- De gebitstoestand van de Zoetermeerse jeugd is goed; ruim 70% beschikt over gave eerste blijvende molaren.
- Uit dit onderzoek zijn geen significante kenmerken met betrekking tot risicogroepen naar voren gekomen.
- Groepen met een risicotendens kunnen effectief door jeugdartsen worden gesignaleerd en gelokaliseerd door middel van onderzoek naar cariësprevalentie in combinatie met sociaal-economische metingen.
- Bijna alle respondenten gaven aan regelmatig een tandarts te bezoeken.

Literatuur

- 1 LAKO CJ, BIERSTEEKER K, FLACH M, et al. De invloed van een aantal sociaal-culturele variabelen op de gebitstoestand van Rotterdamse schoolkinderen. *Ned Tijdschr Tandheelkd* 1984; 91: 346-51.
- 2 VISSER AP, EIJKMAN MAJ, WIEGMAN H. Social desirability and questioning children in dental research. *Community Dent Oral Epidemiol* 1989; 17: 127-30.
- 3 CREANOR SL, et al. The prevalence of clinical undetected occlusal dentine caries in Scottish adolescents. *Br Dent J* 1990; 169: 126-8.
- 4 WEERHEIM KL, VAN AMERONGEN WE, EGGINK CO. The clinical diagnosis of occlusal cariës: a problem. *J Dent Child* 1989; 56: 196-200.

Summary

CARIES PREVALENCE AMONG SCHOOLCHILDREN IN ZOETERMEER, THE NETHERLANDS

A STUDY PERFORMED BY PRIMARY HEALTH DOCTORS AMONG 10- AND 11-YEAR-OLDS

Key words: Primary health doctors – Cariës prevalence – Partial screening – Epidemiology

In a study performed by primary health doctors among 10- and 11-year-olds in Zoetermeer (the Netherlands), 72% of the children were found to possess four healthy permanent first molars. The examination was exclusively based on visual inspection by means of mouth mirrors.